

Stajerc" izhaja vsaki
števnik datiran z dnevom
naslednje nedelje.

Letna naročnina velja za Av-
strijo: za celo leto
10 kron, za Ogrsko
8 kron, za Nemčijo
za celo leto 6 kron,
za Ameriko pa 8 kron;
za drugo tujino se
določni naročnine z ozi-
rom na visokost poštni-
ne. Naročnino je pla-
čati naprej. Posamezne
števnik se prodajajo po 10 v

redništvo in uprav-
ništvo se nahajata v
Ljubljani, gledališko po-
stolope štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se
sprejemajo zastonj, ali
rokopise se ne vrača.
Uredniški zaključek je
vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo
ni odgovorno. Cena
oznanil (inseratov) je
za celo stran K 80—
za 1/2 strani K 40—
za 1/4 strani K 20—
za 1/8 strani K 10—
za 1/16 strani K 5—
za 1/32 strani K 2.50
za 1/64 strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu
se cena primerno zniža.

Štev. 48.

V Ptujju v nedeljo dne 26 novembra 1916.

XVII. letnik.

+

Cesar Franc Jožef I.

Naš cesar Franc Jožef I. je v torek zvečer ob 9. uri
v Schönbrunnu umrl.

K.-B. Dunaj, 21. novembra. Posebna izdaja
cesarske „Wiener Zeitung“ poroča, da je Njegovo
cesarsko in kraljevo apostolsko Veličanstvo Franc
Jožef I. danes, dne 21. novembra ob 9. uri zvečer
v gradu v Schönbrunnu mirno v Gospodu zaspal.

* * *

Prežalostna vest, skoraj bi rekli neverjetna
vest se je razširila danes zjutraj po širnih pokra-
jinah avstro-ogrške monarhije in po celem svetu.
Poročila zadnjih dnij o cesarjevi bolezni so se
glasila sicer resno, ali vendar ni nikdo mislil, da
stoji neusmiljena smrt že tik vrat vladarskega
grada v Schönbrunnu. Torkova poročila še so bila
mirna; na večer pa je pokazala zdravniška pre-
iskava, da ni rešitve. In par minut po 9. uri zvečer
je naš ljubljani cesar mirno brez vzdihla, brez
trpljenja zaspal...

Človeško srce se še ni pri tej razburiljivi vesti
dovolj pomirilo, da bi s treznim umom presodilo
pomen tega grozovitega dogodka. Kajti čustvo
hoče v prvi vrsti govoriti; — čustvo, ki je izpo-
znalo v pokojnem vladarju ne samo človeka, kakor
jih svetovna zgodovina le malo pozna, ne samo
vladarja, ki je znal pod najtežjimi okoliščinami
iz vojne in revolucije vstvariti prekrasno našo do-
movino, ki ji je dal podlago z očetovsko nezmerno
svojo ljubeznijo, — marveč, ki je tudi izpoznalo

v Franc Jožefu prvega in glavnega zaščitnika
miru na svetu. Sredi v največji vojni je umrl cesar
Franc Jožef I., čeprav je bil ravno on glavni
varuh miru, katerega zopetno uresničenje je želel
z vsem hrepenenjem, z vsimi kriplji svoje velike
duše, katerega pa mu nemila usoda ni pustila
več doživeti...

Z umom precenilo se bode ta prežalostni do-
godek šele pozneje, tudi od tistih, katere ni vezala
tako globoka, iskrena ljubezen do Franc Jožefa,
kakor avstrijske narode. Ves svet stoji danes go-
tovo pod pretresljivim vtisom, da mu je umrl
eden največjih mož, da je prominul vladar, kakor
boljšega in plemenitejšega ni imel noben narod
in nobena država. Globoka žalost v naših srcih,
ki smo izgubili svojega očeta, svojega voditelja,
katerega smo od najmlajših let sem čislali kot
nekako božansko bitje, ker je vsako dejanje tega
vladanja napolnila božanska ljubezen, — ta glo-
boka žalost vzbudila bode morda v dušah krvo-
ločnih naših sovražnikov upanje, da nas bodejo
zamogli zdaj premagati. — Ali — žalost ni po-
trtost, ni brezzavestna omahljivost. Ravno grob
edinega, za večne čase nepozabljivega našega ce-
sarja Franca Jožefa dajal nam bode nove moči
in nove krepkosti za nove odločilne dneve.

Najlepši venec, ki ga zamorejo zvesti avstro-
ogrski narodi položiti na sveži grob velikega svo-
jega cesarja, bode pač venec z m a g o v i t e g a

miru, katerega si je očetovski starček v dnu svoje krasne duše želel. Mir, zmagoviti in vsled tega tudi stalni mir hočemo doseči. In ta mir bo de naš spominjal na njega, ki je kot zvesti varuh države skozi dolga desetletja držal človečanstvo navzgor, ki je poznal ljubezen in le ljubezen, in ki nas je moral zdaj zapustiti...

Večna čast ljubljenu pokojnemu našemu očetu in cesarju Franc Jožefu I.

* * *

iz cesarjevega življenja.

Dne 18. avgusta 1830 je zadonelo nad starim Dunajem 101 kanonskih strelcev. Ti strelci so naznanjali, da se je porodil nadvojvodi Francu Karlu, sinu takratnega cesarja Franca, sinček, ki je bil za avstrijski prestol določen. Ta novorojenček je dobil pri krsti ime Franc Jožef Karl.

Mladi princ je bil skrbno vzgojen in to zlasti v vojaškem oziru. Ko je vodil stari Radetzky svoje zmagovite boje proti laškemu sovražniku, poslali so mu mladega princa na fronto. Tam je 6. maja 1848 v dežju sovražnih krogelj pri Santa Luciji prvič junaški svoj pogum pokazal. V mladih letih je torej že izvedel, kaj je vojska; zato je bil tudi vedno najhujši nasprotnik vojne in najskrenejši prijatelj miru.

Medtem je izbruhnila na Dunaju revolucija. Dne 18. avgusta 1848 se je proglasilo princa za polnoletnega. Dne 2. decembra istega leta je cesar Franc odstopil, medtem ko je mladi princ kot cesar Franc Jožef I. prestol zasedel. Velikansko navdušenje je pozdravilo mladega vladarja, v katerega so vsi narodi — danes se pač lahko reče: v polni meri opravičeno — svoje nade stavili. Mladost je zasedla prestol staroslavne Avstrije in novo življenje se je pričelo...

Pravijo, da je mladi cesar ob zasedanju prestola izrekel besede: „Z Bogom, moja mladost...“ In res, pričelo je zanj dolgo življenje mučeniškega trpljenja in vednega dela.

Razmere so bile jako težavne, kajti od revolucije razburjeni duhovi so se le polagoma poplegli. V prvi vrsti je pomagala v to odprava „robotov“. Na Ogrskem seveda se je zamoglo šele z orožjem mir napraviti. Takoj potem so morale cesarske armade marširati proti Lahom; pod poveljstvom Radetzkyja bil je sardinski kralj Albert premagan in ti zmagoviti uspehi so bile prve lorike Franca Jožefa. Ko se je cesar s svojim feldmaršalom vrnil na Dunaj, doživel je pač dneve največjega veselja in navdušenja.

Dne 18. februarja 1853 poskusil je neki blazni krojač Libeny cesarja umoriti; ranil ga je le lahko. Pol leta pozneje, zopet dne 18. avgusta, zaročil se je cesar v Ischlu s hčerko bavarskega vojvode Maksa, Elizabeto, s katero je bil dne 24. aprila 1854 v Avgustinski cerkvi na Dunaju poročen. Iz tega zakona je izšla najprve princesinja Gisela; leta 1858 pa je bil prestolonaslednik Rudolf v Laxenburgu rojen. Žal, da je Rudolf, v katerega so avstrijski narodi toliko upanja stavili, že leta 1889 nenadne smrti umrl.

L. 1859 bila je nesrečna italijanska vojna, ki jo je povzročil Napoleon in pri kateri smo Lombardijo izgubili. Dne 1. maja 1861 pa je cesar osebno otvoril prvi avstrijski državni zbor. Avstrija je postala s tem pravna država s polnovredno konstitucijo.

Prišli so zopet žalostnejši dnevi, ki so povzročili vojne v letih 1864 in 1866. V teh vojnah smo sicer Italijane, ki so bili takrat s Prusi zvezani, na jugu premagali. Ali na severu smo bili mi premagani. Ta vojna nas je stala lepo provinco Venecijo.

Pozneje se je vstvaril dualizem in naš cesar je bil l. 1867 za ogrskega kralja kronan. S tem se je pričel potem mogočni razvitok avstro-ogrskemu monarhiji. Nemogoče nam je, o temu razvitku in sploh o mirovni delih pokojnega našega cesarja že danes go-

voriti; storili bomo to, v kolikor mogoče, v prihodnjih številkah našega lista.

Po okupaciji Bosne leta 1878 naša monarhija pravzaprav ni nobene vojske več peljala. To se je zahvaliti zlasti osebnosti in miroljubnosti Franca Jožefa. On je videl vse viharje, ki so divjali čez Evropo, zato je hotel svojim narodom mir ohraniti.

Leta 1879 praznoval je cesar s svojo soprogo srebrno poroko. Takrat so blagoslovili Votivno cerkev, ki je bila zgrajena v zahvalo rešitve cesarja iz morilčeve roke. Isto leto pa je prineslo še drug važni dogodek: zvezo z Nemčijo, ki se je od tedaj v vseh viharjih in težavah do sedanjih dni izkazala kot krasni zvesti prijatelj.

Sredi v miru pa je doživel cesar tudi svoje najžalostnejše dneve. Dne 30. januarja prišla je grozovita vest, da je njegov edini sin, prestolonaslednik Rudolf v Mayerlingu našel svojo smrt... Edina opora v tej žalosti bila je cesarju takrat po lastni izpovedbi njegova soproga Elizabeta. Komaj deset let pozneje pa je bila ista blaga žena od roke morilca ubita. Takrat je cesar v neskončni bolesti zaklical krlite besede: „Mir bleibst doch gar nichts erspart“ („Meni ne ostane pač ničesar ohranjenega!“)

Cesar ni obupal, ni padel pod težkim križem, ki mu ga je naložila usoda. Vrgel se je v kljub svojim sivim lasem z mladeniškim pogumom na delo. Ogromno je delo, ki ga je izvršil na socialnem, kulturnem in političnem polju. 60-letnico svojega vladovanja je praznoval natihoma, le s čini blagodarosti in človečanstva. In to zlato srce si je pač ohranil do smrti...

Tako nam ostane slika našega cesarja svitla in jasna, neomadeževana kakor solnce. In z gorečo hvaležnostjo stojimo zapuščeni avstrijski narodi ob njegovi gomili.

* * *

Zadnji dnevi cesarja.

K.-B. Dunaj, 21. novembra. Korr. Wilhelm poroča: Izredna odpornost, ki jo je kazal cesar kot starček v zadnjih desetletjih pri raznih boleznih, skrb in zmožnost zdravnikov dajali so okolici cesarja in vsemu prebivalstvu monarhije upanje, da bo tudi zadnja bolezen mimogredoča. Cesar se je držal navadnega načina življenja in svojega dela; v zadnjih dnevih si je pač preveč upal, ker je v kljub vročini in kašlja še daljše avdijske imel, pri katerih je mnogo govoril. Od 18. t. m. je apetit ponehaval. Ta dan pil je cesar v oživljenje svojih moči eno čašo močnega belega vina in dve mali čaši šampanjca ter je pokadil kakor vedno svojo cigaro. Zadnje noči je kašelji motil. Ali še 19. je pomirilo zdravnik redno dihanje srca. Celo večeraj je cesar še čez dan delal, čeprav je bil bolj truden. Feldmaršala nadvojvode Friedricha je sprejel v 1/4-urni avdienci. V ožji okolici pa so pričeli skrbeti. Nadvojvodinja Marija Valerija je bila v zadnjih dneh vedno okoli cesarja. Na Dunaj so došle tudi starejša hčerka nadvojvodinja Gisela in svakinja vojvodinja Karl Teodor bavarska. Prestolonasledniški par je stalno na Dunaju ostal. V pondeljek zvečer podal se je cesar prvič preje k počitku. Prva polovica noči do 1. ure je potekla brez motenj. Pozneje je pričel kašelji. Vročina je postala čez dan huda. Popoldne se je stanje tako poslabšalo, da je vodilo zvečer do smrti. Nadvojvodinja Valerija, ki je bila vedno ob smrtni postelji, se je peljala ravno na kolodvor po svojo hčerko; bila je nazaj poklicana. Kratki čas po njeni vrnitvi izdihnil je cesar svojo dušo. Vest o cesarjevi smrti se je razširila po Dunaju šele ob 11. uri; ob polnoči so izšli posebni listi.

* * *

Novi naš cesar Karl I.

Prestolonaslednik Karl Franc Jožef je prevzel vlado in postal naš cesar pod imenom Karl I.

Vse oklpanosti zasedanja prestola se izvij
najkrajšem času.

Naš cesar Karl Svoji narodom.

Globoko pretreseni stojimo Jaz in Moja hiša, stojijo Moji zvesti narodi ob gomili pokojnega vladarja, katerega roki je bila skoraj sedem desetletij usoda monarhije naša.

Po milosti Vsemogočnega, ki ga je poklical v ranih mladeniških letih na prestol, bila mu je tudi moč podeljena, nemoteno nepotro po najtežji človeški žalosti, do visoke starosti starčka le dolžnost, ki so mu jih predpisovali njegovo vladarstvo in vroča ljubezen do njegovih narodov.

Njegova modrost, razum in očetovska skrb so vstvarili trajno podlago mirnega razvoja in prostega razvitka in so težkih zmešnjav in nevarnosti, skozi hude in dobre dneve, vodili Avstro-Ogrsko skozi dolga in blagoslovljeni čas miru na visokino moči, na kateri danes v zvezi z zvestimi zavezniki proti sovražnikom naokoli obstoji.

Njegovo delo je treba nadaljevati in izpolniti.

V času, pretresenem od viharja, zasedam veležastni prestol Mojih predhodnikov, katerega mi Moji prežaltni sinovi v nezmanjšani krasoti zapuščajo.

Še ni cilj dosežen, še ni blazna sovražnikov zlomljena, ki menijo, v nadaljevanem navalu Mojo monarhijo in nje zaveznike premagati ter razbiti.

Vem se složnega z Mojimi narodi v nespremenljivi odločitvi, doboriti boj, dokler mir dosežen, ki obstoj Moje monarhije zagotovi in trdne podlage njenega nemotene razvitka zajamči.

V ponovni zavesti zaupam nato, da bode Moja junaška vojna sila, oprta na požrtvovalno domovinsko ljubezen Mojih narodov in v zvestem bratstvu orožja z zveznimi armadami, tudi zanaprej vse napade sovražnika z Božjo milostno pomočjo odbila ter dovedla do zmagovitega konca vojne.

Istotako nerazrušljivo je Moje zaupanje, da bode Monarhija, katere moč je vkoreninjena v staro-vpisani, in nadlogi in nevarnosti nanovo zapečateni nerazrušljivi usodni slogi ob njegovih državi, izšla iz vojne jeklena in okrepečana na znotraj in zunaj, da bodejo Moji narodi, ki se, nošeni od misli sloge in globoke domovinske ljubezni, danes s požrtvovalno odločnostjo v odpor zunanji sovražnikov združujejo, delovali skupno tudi pri delu mirne ponovitve in omlajenja, da obe državi monarhije s prideljenimi deželami Bosne in Hercegovine času notranjega procvita, razvitka in okrepečanja dovedejo.

S tem, da milost nebeško in blagoslov narode prosim, obljubljam pred Vsemogočnim, da bodem dar, ki so Mi ga Moji dedje zapustili, zvesto oskrboval.

Hočem vse storiti, da grozote in žrtve vojne v najkrajšem času odpravim, da pridobim nazaj Svojim narodom težko pogrešane blaginje miru, kadar dovolijo to čast našega orožja, življenski pogoji Mojih držav in njih zvestih zaveznikov ter zagriženost naših nasprotnikov.

Mojim narodom hočem biti pravični in ljubeči vladar. Visoko držati hočem njih ustavne svobode in druge pravice in skrbno hočem varovati pravno enakost za vse. Moji stalni trud naj bode, pospeševati mravi in duševni blagor Mojih narodov, braniti prostost in red v Mojih državah, zagotoviti vsem delavnim članom družbe plodove poštenega dela.

Kot dragoceno dedščino Mojih predhodnikov prevzamem vdanost in iskreno zaupanje,